

שרי-האוצר האמריקאי שנדחתה בעבר כבר כמה פעמים. פרס רצה לדון על הסכם הרכש הצבאי הא, ואלון ביקש פגישה עם קיסינג'ר. לשלושתם נמסר, הדבר הודלף במיתון לעיתונות. שאין השעה כשרה עתה לביקוריהם בארצות-הברית.

רק לאישים זוטרים נותרה האפשרות לנסוע לאמריקה. מה גרם לאיסור זה?

המטרה הראשונה היתה, מן הסתם, הפגנתית. ממשלת פורד רצתה להמשיך לחברי ממשלת-ישראל את חומרת המשבר בין שתי המדינות, בצורה אישית ומיידית ביותר. אך היתה לאיסור גם מטרה מעשית. בצעו קנותם הרגילה, הכריזו ראשי ישראל בקולות קולות שהם מתכוונים לפנות לציבור האמריקאי כדי לנגח הנשיא וממשלתו. הם התכוונו כבאי קוריהם לפנות לאמצעי-התיקשורת, לקונגרס ולציבור עצמו. עכשו נמנע מהם הדבר באופן פסי.

אמבארגו זוטא

מורה עוד יותר היתה השעיית היחסים בעניין שגם בו תלוי גורל המדינה, ביחוד בשעה שגברו סיכויי המילחמה.

בשבועיים האחרונים החל להסתמן מעין אמבארגו-זוטא על נשק לישראל.

חלק מן הדברים נודעו באמצעות העיתונות הזרה: המשאומתן על רכישת מטוסי הקרב החדשים מדגם 159 נקטע באיבו.

מישוחי טילי הקרקע-קרקע מדגם לאנט, שנועדו להיות התשובה הישראלית לסקאדים, ושעל אספקתם לישראל סוכם בביקורו האחרון של אלון בווינגטון, עוכבו.

נדהו למועד בלתי-קבוע כל המגעים המוקדמים לקראת אספקה צבאית חדשה, החל משנת התקציב המת-חילה בארצות-הברית ביוני 1975.

בוטלו ההזמנות לצה"ל לשגר צוותים שיתאמו בבטיסות אמריקאיות בכלי-נשק חדישים שכבר סופקו, או שעמדו לספקם, לישראל.

נרמז במפורש שממשלתו של פורד אינה מתכוונת למלא את תביעותיה החדשות של ישראל לנשק וציוד צבאי, כיוון "שישראל חזקה עתה די והותר!"

דוברים ישראלים טרחו השבוע להבהיר כי ישראל יכולה לנהל מלחמה במשך חודש, מבלי להזדקק לחלפים ולציוד חדש מארצות-הברית. אולם הבטחה זו לא הועמ'דה עדיין במבחן המציאות.

חומרת המצב הביאה את יצחק רבין להתבטאות, שיכלה להתפרש כאולטימטום נגד מוסווה הארצות-הברית. בהופיעו בוועידת הקיבוץ הארצי, דווקא, הכריז רבין כי כל עוד תקבל ישראל ציוד צבאי מארצות-הברית, לא תצא למלחמה מונעת.

האיום המרומז: אם יתברר לממשלת ישראלי כי מאזינה-הכוחות הצבאי המידי עומד לרשותן לרעתה, כיוגד אייבקודת נשק אמריקאי, היא תעדיף לצאת מיד למלחמה, כדי לנצל את מאזינה-הכוחות הקיימים.

האיום הושמע ושוודר — אך כליהתיקשורת הצניעו אותו מייד, כנראה על פי רמז למלמעלה. רבין לא רצה להפרוץ בקו זה.

קשה להאמין כי ממשלת פורד תתרשם במיוחד מן האיום. כי היא יכולה לעשות בעצמה את החשבון: אם ישראל תצא למלחמה ותנחל הישג צבאי, מובטחים אולטימטום סובייטי והחלטה נמרצת של מועצת-הביטחון להפסקת הקרבות.

פאתו רגע תהיה ישראל תדויה שיכטי תיים בניבוי מדיני אמריקאי ובאספקה מאסיבית של נשק אמריקאי לחידוש המלחמה שנהרס במלחמתה.

ז'נבה + אש"ף

אך אמצעי-ההחץ העיקרי של ארצות-הברית בי שבווע האחרון היה מתוחכם עוד יותר. הוא לבש את דמותו של ג'ורג' מקגאוורן, המועמד הדמוקרטי שנכשל בבחירות האחרונות לנשיאות.

הוא לא מרחב, נפגש באופן הפגנתי עם יאסר עראק פאת, הגיע לישראל, ערך כאן מסיבת-עיתונות בלתי-רגילה. בה הודיע, בקולו הפרופסורי היבש, שהוא "מעבד חוכנית" למדיניות אמריקאית חדשה במזרח-התיכון. עיקרה: שיבת ישראל לגבולות 4^ה ביוני 1967, הקמת מדינה פלסטינית בגדה וברצויה עה, הכרה ערבית במדינת-ישראל.

כאשר נשאל איך מתיישבת חוכנית זו עם גילוי-דעת שעליו חתם בשעתו, נגד הזמנת יאסר עראק פאת לאו"ם, השיב מקגאוורן בלולילב שאינו מקובל בישראל: זה היה גילוי-דעת, לתצרוכת פנימית" — כלומר, כדי לצוד קולות יהודיים. הוא לא נבע מהבנת הבעייה. עכשו, משעמד על המציאות החדשה, הוא מתכוון להציע פיתרון רציני.

לביקורו של מקגאוורן בישראל נתלוותה הקומדיה הרגילה בעיירה פרובינציאלית. כל עסקן מדרגה ג' הש-תל בקדחתנות להיפגש עם הסנאטור, לפרסם בקולות קולות את גישתו, לברך את עצמו על חוכניה הגדולה שזכה בה, אולם אוויר-תקלוש-שמרל זו לא יכלה להסתיר את הי-שכלות הרציניות ביותר של ביקור זה.

מקגאוורן בא כשליח המדיניות החדשה של ממשלת ארצות-הברית.

הוא מהווה מועמד אידיאלי לשליחות בלתי-רשמית כזאת. מכמה טעמים:

● הוא שייד למפלגת האופוזיציה, ועל כן אין מעי שיו יכולים בצורה כלשהי לחייב באופן רשמי את פורד וקיסינג'ר.

● במישור הפרלמנטרי הוא תופס עמדה בכירה מאוד, כיו"ר ועדת-מישנה של ועדת-החוק של הסנאט העוסקת בענייני המזרח-התיכון. משום כך יש בעקיפין תוקף רב להודעותיו.

● כאיש מרכזי בסנאט, הוא מערער את האמונה כי תמיכת הסנאט נתונה אוטומטית לישראל.

עוד לפני כישלונה הסופי של שליחותו, הבהיר קיסינג'ר לרבין כי האלטרנטיבה היחידה להסדר-ביניים היא כינוסה מחדש של ועדת-ז'נבה, שבה תעמוד ישראל לבה מול כל הערבים והסובייטים.

הדבר לא הבהיל את רבין, מפני שקיבל את דעתו של מנחם בגין, שאינו רואה בז'נבה אסון, כי גם בז'נבה יכולה ישראל לעמוד על שלה, להגיד "לא" לתביעות כל

בליבו של חוסיין מתגבשת זה מכבר ההכרה שעתידי השושלת ההאשמי יהיה בטוח יותר אם תחזיק רק בעבר-הירדן. בלי הגדה המערבית של הירדן, אולם חוסיין חשש בצדק, שאם תקום מדינה של אש"ף בגדה המערבית, היא עלולה לנסות להפיל אותו גם בגדה המזרחית. מכאן התנגדותו המוחלטת לפיתרון הפלסטיני.

אולם בימים האחרונים מתגבשת תשובה לבעייה זו: כחכות נשיא סוריה, נערכת סודי זה בין חוסיין ואש"ף. עיקרה: במקרה של מלחמה, מצטרפת ירדן לחזית המזרחית. כי מיקרה של פיתרון, מסכימה ירדן למדינה פלסטינית בגדה המערבית, תמורת הסכמת אש"ף לקיומה הנפרד של ירדן מעבר לנהר.

תווה ראשונה בכיוון זה ניתנה כבר השבוע, כאשר הצהיר יאסר עראק פאת כי על הפלסטינים להתגבר על הסבך, "ספטמבר השחור", בו ביצע חוסיין את הטבח בפלסטינים.

הסדר זה, אם יקום, יאפשר הכרה אמריקאית באש"ף בהסכמת חוסיין, והתקרבות אמריקאית-סורית, תמורת התרחקות אש"ף ממוסקבה.

במיקרה כזה לא תוכל ישראל להמשיך כי

בעיניים אמריקאיות: יונת השלום התרסקה

החרמת אש"ף — והדבר ימוטט את כד עמי דותיה המדיניות של ממשלת ישראל.

כניעה

אם תוכל ממשלת רבין להחזיק מעמד מול התקפת אמריקה משולבת זו — כלכלית, צבאית ומדינית? כל הקלפים שרביץ סמך עליהם נפלו מידי, בזה אחר זה.

התמיכה המוחצת של הקונגרס, במאבק של ישראל נגד קיסינג'ר, לא התממשה.

ביקור מקגאוורן היה רמו לכך. השבוע עוד יותר השתיקה הרועמת של הקונגרס בימים האחרונים. חברי הקונגרס חוששים כי המשבר הכלכלי הפוקד את אמריקה, אי-הרצון הכללי להסתבך בעימותים צבאיים והפחד מפני הפסקת זרם הנפט הערבי אינם מאפשרים להם להעניק לישראל תמיכה נגד ממשלת פורד.

אחרי מקגאוורן בא ארצה, לביקור חפוז ופיתאומי, הסנאטור היהודי יעקוב יעבץ. קרוב לוודאי שגם הוא הביא לממשלה את אותה הבשורה: במקרה של משבר אל תסמכו על הסנאט. אין בסנאט מצבירוח לעימות עם קיסינג'ר ופורד על נושא זה.

יעבץ ומכס פישר, "היועץ היהודי" של ניקי סון ופורד, שכא לפניו, הביאו עימם גם בשורה שניה, לא פחות חמורה: אין המימסד היהודי די בארצות-הברית מוכן כעת לצאת למלחמה נגד ממשלת ארצות-הברית. עג ישראל להסי'תדר עם קיסינג'ר ולא להילחם בו.

במצב זה, אין הרבה טעם במישלוח גנרלים ישראלים כדימוס לצורכי "הסברה" בארצות-הברית, שבה התואר נגדל הפך לתואר-גנאי, שם נירדף לכסיל פוליטי. נראה הפסקת ההסברתית הגדולה התמוטטה עוד לפני שהתחילה.

קיסינג'ר פצוץ קשה. אבל הוא דומה לחייה פצוץ, שהוא מסוכנת הרבה יותר מאשר חייה כריאה.

פני רבין ועמיתיו עומדת עתה ברירה פשוטה ואכ-זרית: להיכנע בגלוי לקיסינג'ר ולהודות שההחלטה מלפני שלושת שבועות בלולילב שאינו מקובל בישראל: או להסתבך בהתפתקה המסוכנת ביותר בתולדות המדינה.

לכל היותר הם יכולים לקוות שקיסינג'ר יסכים לבקש מסאדאת שינוי מילולי חסר-משמעות, שיאפשר לממשלת רבין לכסות את מערומיה ולטעון שהמצרים שינו את עמדתם. ושעל כן בא שינוי ישראלי.

גם עדהיתאנה כזה תלוי עתה בחסדו של קיסינג'ר חזוקתי.

שאר הצדדים, ולהביא עליידי כך לפיצוץ הוועידה מבלי שייגרם לה נזק. חשבוך זה יכול להשתנות באופן מהפכני, אם תכיר ארצות-הברית באש"ף ותסכים ל' הזמנת האירגון לוועידה.

באמצעות מקגאוורן, רמו קיסינג'ר על אפשרות זו: אם ישראל לא תיכנע עכשו ותסכים להסדר-ביניים על-פי תוכנית קיסינג'ר-סאדאת, עשויה לצאת הזמנה אמ ריקאית-סובייטית לכינוס ועידת ז'נבה בהשתתפות אש"ף. הזמנה כזאת, מטעם שני יושבי-הראש של הוועידה, תעמיד את ממשלת ישראל בדילמה נוראה. אם תסכים להיענות, יתחולל משבר פוליטי ממדרגה ראשונה בישי ראל, ויתכן כי ממשלת-רבין תיפול, מאחר שהתחייבה, ברוב איולותה, להיפגש עם אש"ף, רק בשדה-הקרב. אם לא תיענה להזמנה, היא תעמוד בפני העולם כולו כצד המחבל בשלום, והמצב עשוי לאפשר לערבים להשיג ההלטות מרחיקות-לכת באו"ם ולבודד את ישראל כליל, לפני צאתה למלחמה בה.

יתכן מאוד שקיסינג'ר מאמין שאיום זה די בו כדי להכניע את רבין, שהתכלט יותר מכל אדם אחר בצמרת המדינה ביחסו השליידי הי מוחלט דעניין הפלסטיני.

ציר אש"ף-חוס'ין

אלם לשליחות מקגאוורן היתה עוד תכלית, והיא חורגת אף מן המשבר החמור ביחסי ישראל-אמריקה. פגישה עראקאת-מקגאוורן היתה הפגישה רמת-הדרג ביותר של המנהיג הפלסטיני עם אישיות אמריקאית בכירה, מתחת לדרג הממשלתית.

היתה זאת מיוחדת אמריקאית חשובה כי יותר כלפי אש"ף, ואין ספק שנועדה לשמש מטרה מעשית.

היה צפוי כי במקום או במאוחר תכיר ארצות-הברית באש"ף כבוציג בילעדי של העם הפלסטיני. עמדת אש"ף בעולם איתנה מדי, כיום, מכדי שארצות-הברית תשתעשע באשלייה (המקובלת בישראל) שאפשר להשיג פיתרון בי מרחב בילעדי. שיחות האחרונות נוכחו האמריקאים לדעת שגם איוואר אל-סאדאת אינו חופשי בהחלטותיו לנוו לקראת השלום, כל עוד אין אש"ף משתלב בתהליך המדיני.

אולם הכרה אמריקאית רשמית באש"ף נתקלת במחר סום מכריע: גורלו של חוס'ין. אין ארצות-הברית יכולה להפקיר את המלך, הממלא תפקיד חשוב במערך האמרי קאי במרחב, והממשש כמגן האגף הצפוני של סעודיה ונסיכויות-הנפט.